

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Drents Overijsselse Netversterking Oost

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

22 januari 2025 / projectnummer: 3753

1 Advies over het MER in het kort

Netbeheerder TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT) wil samen met de regionale netbeheerders Enexis Netbeheer en Rendo het elektriciteitsnetwerk versterken in Noordwest-Overijssel en Zuidwest-Drenthe. Dit project, de 'Drents Overijsselse Netversterking' (DON), is gesplitst in twee onderdelen: een westelijk deel (DON-West) en een oostelijk deel (DON-Oost) (zie figuur 1). Dit advies gaat over DON-Oost. DON-Oost bestaat uit de aanleg van nieuwe ondergrondse hoogspanningskabels om de (nieuwe) hoogspanningsstations bij Hoogeveen en Wijster te verbinden met het bestaande netwerk. Hiervoor moeten de omgevingsplannen in diverse gemeenten worden aangepast.

De provincie Drenthe stelt een projectbesluit op voor DON-Oost met daaraan voorafgaand een voorkeursbeslissing. Voor het besluit over de voorkeursbeslissing is een plan-milieueffectrapport (plan-MER) opgesteld.¹ Gedeputeerde Staten van Drenthe heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: 'de Commissie') gevraagd te adviseren over het plan-MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat staat in het MER?

DON-Oost bestaat uit drie deelprojecten, namelijk een hoogspanningskabel van:

- Hoogeveen Riegmeer naar Wijster Scheidingsweg;
- Hoogeveen Riegmeer naar lijn mast 17;
- Dedemsvaart Rollepaal naar combilijn mast 54 en 110 kV Hardenberg mast 54.

Uitgangspunt is aanleg met open ontgraving. Bij het kruisen van bestaande infrastructuur wordt gestuurd geboord.² De tussenliggende stations en de benodigde aanpassingen daaraan zijn geen onderdeel van het voornemen, aldus het MER. Dit geldt ook voor het verwijderen van de bestaande bovengrondse hoogspanningslijn tussen mast 17 en mast 54.

Voor de kabel van Hoogeveen naar Wijster zijn vijf tracéalternatieven onderzocht (zie figuur 2). Al deze alternatieven hebben volgens het MER onder andere negatieve effecten op natuur, archeologische verwachtingswaarden, gezondheid en landbouw. Er zijn onderscheidende effecten tussen de alternatieven op onder andere (risico op) zetting³, landschap en circulariteit. Zo heeft tracéalternatief C minder negatieve(re) effecten omdat dit tracé korter is dan de andere alternatieven, aldus het MER. Wel ligt dit tracé het dichtst bij woningen. Tracéalternatief D heeft ook minder negatieve effecten dan alternatieven A, B en E, waaronder op zetting en archeologische verwachtingswaarden. Wel zijn er negatievere effecten op historisch geografische waarden. Met mitigerende maatregelen is een deel van de negatieve effecten te verminderen, zoals op beschermde natuurgebieden en landschap.

Voor de kabel van Hoogeveen naar mast 17 is één tracé onderzocht. In het MER staat dat er negatieve effecten zijn op zetting en licht negatieve effecten op natuur, gezondheid, recreatie

¹ TenneT. 2024. *MER Drents Overijsselse Netversterking DON Oost – MER Deel A*; TenneT. 2024. *MER Drents Overijsselse Netversterking DON Oost – MER Deel B*.

² Gestuurd boren is een aanlegtechniek waarbij een (horizontale) boring plaatsvindt met behulp van computers (die de boorkop sturen). Het ontstane boorgat wordt vervolgens verruimd, waarna de kabel ondergronds wordt gebracht door deze daar doorheen te trekken.

³ Zetting is het proces waarbij grond wordt samengedrukt door belasting, zoals de inzet van zwaar materieel.

en landbouw. Aanvullend onderzoek moet uitwijzen of deze licht negatieve effecten te voorkomen zijn.

De kabel van Dedemsvaart naar combilijn mast 54 én 110 kV Hardenberg mast 54 zijn los beoordeeld, waarbij laatstgenoemde kabel (mogelijk) aansluit op het tracé naar combilijn mast 54. Beide kabels hebben volgens het MER een negatief effect op natuur en landschap. Deze effecten zijn mogelijk met mitigerende maatregelen te verminderen of voorkomen.

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER is goed leesbaar. Wel is de samenvatting vrij lang en gedetailleerd. Het onderzoek naar geschikte tracéalternatieven is helder en navolgbaar beschreven. Ook is duidelijk uitgelegd waarom DON-Oost nodig is én wat de samenhang is met DON-West. Het valt de Commissie op dat de effectbeoordeling vooral vanuit ruimtelijk oogpunt is gedaan door kaartmateriaal te bekijken en vergelijken. Voor gezondheid (inclusief de effecten van magneetvelden) biedt deze aanpak voldoende informatie om een besluit te nemen over het voorkeursalternatief. Voor andere milieuthema's leidt deze werkwijze tot een onvoldoende onderbouwde effectenanalyse en -beoordeling, waardoor ook niet in beeld is in hoeverre de alternatieven en het voorkeursalternatief juridisch haalbaar zijn. Vaak is er geen gebruik gemaakt van gebiedsspecifieke informatie én ook is niet in beeld gebracht hoe de effecten elkaar onderling beïnvloeden. Daardoor kan het milieubelang niet goed meewegen bij de keuze voor het voorkeursalternatief.

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER dat belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over project DON-Oost. Het gaat om de volgende punten:

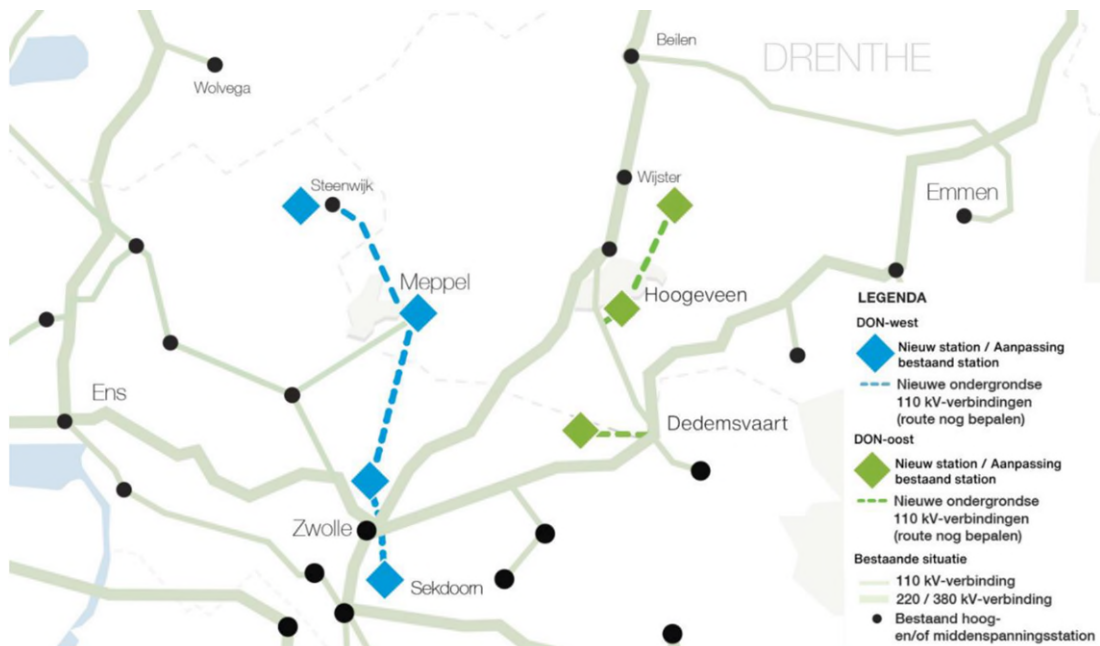
- **Overzicht gehele DON project:** De benodigde nieuwbouw van hoogspanningsstations Hoogeveen Riegmeer en Wijster Scheidingsweg en het verwijderen van bestaande bovengrondse hoogspanningslijnen worden niet beschouwd als onderdeel van het project, waardoor de milieueffecten daarvan niet zijn beschreven. Dit terwijl beide aspecten wel onlosmakelijk lijken te zijn verbonden met het project. Een onderbouwing, vanuit milieuaspecten, hiervan ontbreekt.
- **Water en bodem:** in het MER ontbreekt informatie over:
 - de gemiddelde hoogste en gemiddeld laagste grondwaterstanden;
 - de dikte en doorlatendheid van de bovenste bodemlagen tot een paar meter onder maaiveld;
 - de aard van de bodemverontreiniging(en) in het gebied.

Hierdoor zijn de daadwerkelijke effecten op water en bodem niet in beeld. Ook is de doorwerking van deze (mogelijke) effecten op andere milieuthema's niet in beeld gebracht, zoals op natuur en archeologische waarden.

- **Natuur:** het MER heeft onvoldoende gebruik gemaakt van beschikbare gebiedsspecifieke ecologische informatie over Natura 2000-gebieden en de verspreiding van beschermde en bedreigde soorten. Hierdoor zijn de daadwerkelijke effecten van de tracéalternatieven op deze gebieden en soorten niet volledig in beeld gebracht. Ook zijn de effecten van een (mogelijke) toename van stikstofdepositie niet onderzocht. Inzicht daarin is belangrijk voor een beeld van de haalbaarheid van het project.

- **Archeologische (verwachtings)waarden:** het archeologisch onderzoek is onvolledig. Het is deels gebaseerd op gedateerde bronnen en er is geen gebiedsspecifieke bureaustudie gedaan. De daadwerkelijke archeologische verwachtingswaarden zijn niet in beeld. Hierdoor is onduidelijk of de effectbeoordeling voor archeologische (verwachtings)waarden klopt.

De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over de voorkeursbeslissing voor DON-Oost. In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

Figuur 1: Drents Overijsselse Netversterking Oost (in groen) (bron: MER).

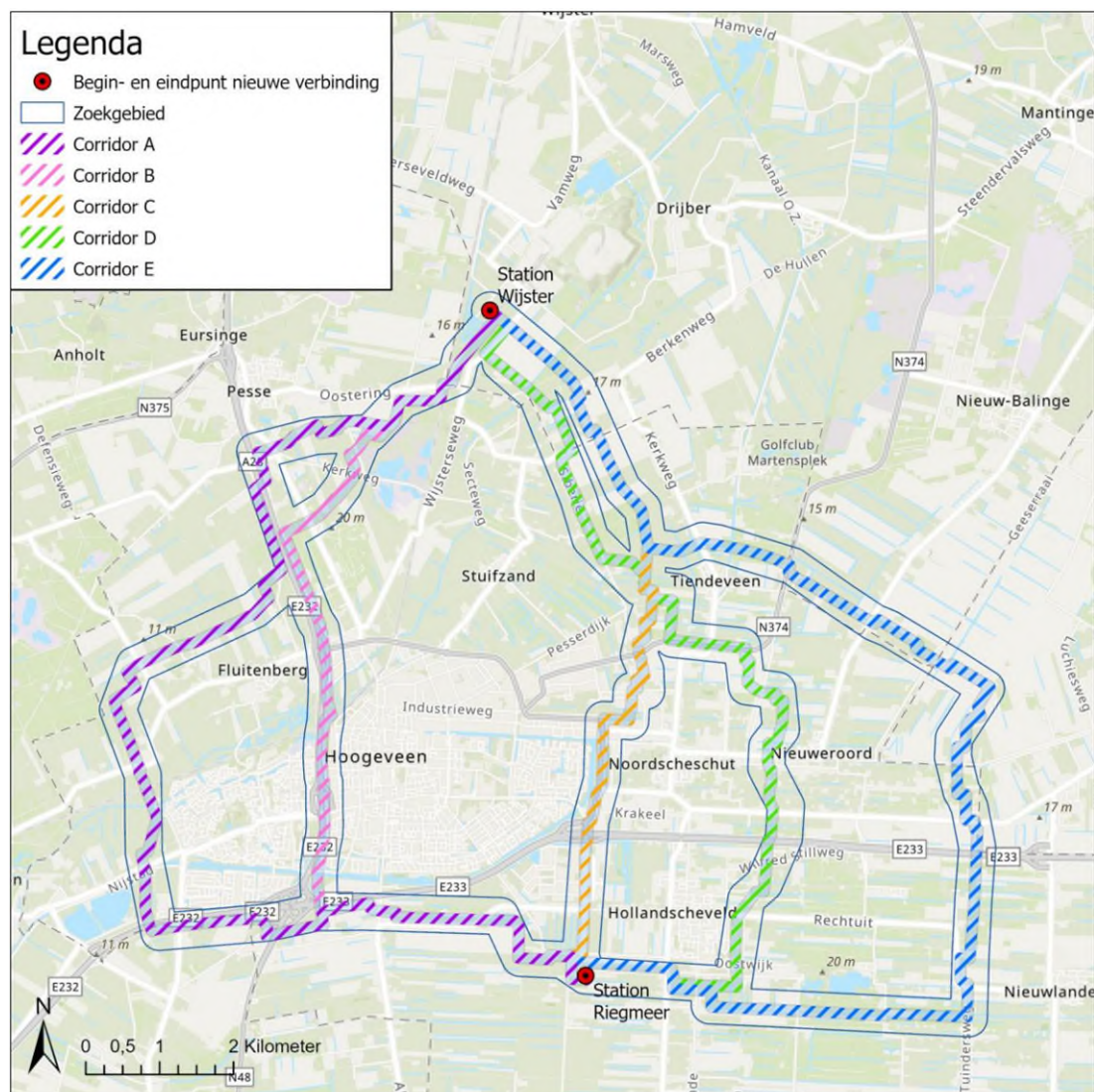
Aanleiding MER

De aanleg, wijziging of uitbreiding van een hoogspanningsverbinding is mer-beoordelingsplichtig via categorie J8 van bijlage V bij het Omgevingsbesluit. Er geldt ook een mer-(beoordelings)plicht via categorie J10 (industrieterrein) en K1 (werkzaamheden voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater). TenneT én de provincie Drenthe hebben ervoor gekozen om direct een mer-procedure te starten. Een plan-MER is opgesteld voor de besluitvorming over de voorkeursbeslissing. Later in het proces wordt nog een project-MER opgesteld voor de planuitwerking en ter onderbouwing van het projectbesluit en de benodigde vergunningen., aldus het plan-MER.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Gedeputeerde Staten van Drenthe – besluit over project Drents Overijsselse Netversterking (DON)–Oost.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3753 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

Figuur 2: De vijf tracéalternatieven voor de verbinding Hoogeveen–Wijster (bron: MER).

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar beoordeling toe. Aan deze beoordeling koppelt zij adviezen en aanbevelingen. Adviezen staan in een tekstkader. Het uitvoeren daarvan is essentieel voor het volwaardig meewegen van het belang voor de leefomgeving bij het besluit over project DON–Oost. Dit moet volgens de Commissie gebeuren voordat Gedeputeerde Staten van Drenthe een besluit neemt over het voorkeursalternatief. Aanbevelingen staan niet in een kader. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming – nu en in de toekomst – te verbeteren.

2.1 Overzicht gehele DON project

In het MER staat dat TenneT (samen met Enexis Netbeheer en Rendo) nieuwe hoogspanningsstations gaat bouwen. Deze stations worden met nieuwe ondergrondse hoogspanningskabels verbonden met elkaar en met het bestaande elektriciteitsnetwerk. De stations worden in afzonderlijke planprocedures uitgewerkt en de effecten daarvan zijn

daarom niet in dit MER in beeld gebracht. In het MER staat ook dat door de aanleg van de ondergrondse kabels een deel van de bestaande bovengrondse hoogspanningslijn(en) overbodig wordt. Het gaat specifiek om de lijn tussen mast 17 nabij de A37/38 bij Hoogeveen en mast 54 nabij Dedemsvaart. Deze bestaande lijn(en) kunnen pas worden verwijderd nadat de nieuwe ondergrondse kabels in gebruik zijn genomen. Ook voor het amoveren van deze lijn(en) wordt een afzonderlijke procedure gevolgd en de effecten zijn daarom niet in dit MER in beeld gebracht.

De Commissie wijst erop dat de nieuw te bouwen hoogspanningsstations, de (ondergrondse) hoogspanningskabels én het amoveren van de (bovengrondse) hoogspanningslijnen onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Een onderbouwing vanuit omgevingsaspecten ontbreekt waarom de effecten van de stations en het amoveren niet in beeld zijn gebracht in het MER.⁴

Doordat de effecten van de nieuwbouw van de hoogspanningsstations en het amoveren niet in beeld zijn gebracht, is onduidelijk of deze aspecten van het project invloed kunnen hebben op de keuze van het voorkeursalternatief van de ondergrondse kabel.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan het besluit, aan te vullen met een overzicht van het gehele DON project. Onderbouw vanuit omgevingsaspecten waarom de nieuwbouw van hoogspanningsstations én het amoveren van de bovengrondse hoogspanningslijnen niet is meegenomen in het MER. Motiveer hoe geborgd wordt dat de effecten van het gehele DON-project in beeld wordt gebracht, inclusief de (positieve en negatieve) effecten van de benodigde nieuwe stations en het amoveren van bestaande bovengrondse hoogspanningslijnen.

2.2 Detailniveau en waardebeoordeling

In tabel 4.1 van het MER deel A staat het beoordelingskader en bijbehorende onderzoeksmethodiek voor het plan-MER en het project-MER. De tabel laat zien dat voor het plan-MER de effecten voor de meeste milieuthema's worden beoordeeld via een GIS-studie in combinatie met een waardebeoordeling vanuit expert-analyse. De Commissie constateert dat de GIS-studie grotendeels alleen berekeningen betreft van afstanden tot gebieden. De waardebeoordeling is voor veel milieuthema's onvoldoende, zoals voor (grond)water en bodem, natuur (Natura 2000) en archeologie. Ook is voor de GIS-studie onvoldoende gebruik gemaakt van de beschikbare bronnen én is onvoldoende rekening gehouden met gebiedsspecifieke informatie. Hierdoor zijn de daadwerkelijke effecten van DON-Oost niet in beeld gebracht. Ook is de relatie tussen de verschillende effecten onvoldoende meegenomen in de effectbeoordeling. Hierdoor is onvoldoende in beeld wat de daadwerkelijke effecten zijn van de verschillende tracéalternatieven van de deelprojecten van DON-Oost. Ook is de keuze van het voorkeursalternatief van de verschillende deelprojecten onvoldoende navolgbaar vanuit de milieuaspecten.

In de paragrafen 2.3, 2.4 en 2.5 van dit advies werkt de Commissie deze constatering verder uit aan de hand van enkele milieuthema's.

⁴ De Commissie had hier wel om gevraagd in haar advies over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Dit advies is te vinden op de website van de Commissie: [a3753rd](#). Daar vroeg zij om aan te geven welke afwegingen ten grondslag liggen aan de keuzes voor begin- en eindpunten (hoogspanningsstations en bepaalde masten) én in hoeverre omgevingsaspecten daarbij een rol speelden.

2.3 Water en bodem

(Grond)water

In het MER deel B zijn de effecten op het (grond)water beschreven. De Commissie constateert dat er geen informatie is over de gemiddelde hoogste en gemiddeld laagste grondwaterstanden. Deze informatie is relevant voor de diepteligging en de mogelijkheid om de hoogspanningskabels te koelen. Dit aspect kan het bemalingsdebiet bepalen. Ook is er geen informatie over de dikte en doorlatendheid van de bovenste bodemlagen tot een paar meter onder maaiveld. Deze informatie is relevant voor de bepaling van de benodigde zandaanvulling en het bemalingsdebiet. Ook heeft dit invloed op de (mogelijke) versmering van mobiele bodemverontreiniging⁵ (zie alinea hieronder) en het optreden van zetting door samendrukking en/of veenoxidatie.

Bodem(verontreiniging)

In het MER staat dat er een positief effect is als het tracéalternatief een gebied doorkruist waar de bodem verontreinigd is. De verontreinigde grond wordt namelijk verwijderd tijdens de aanleg van de hoogspanningskabel. In het MER staat echter geen informatie over de aard van de bodemverontreiniging(en). Zo is niet aangegeven of deze mobiel is en daardoor in hoeverre bemaling kan leiden tot versmering. Hierdoor kan het verontreinigde gebied groter worden. Omdat de aard van de verontreiniging niet is aangegeven, is onvoldoende duidelijk of de positieve beoordeling in het MER terecht is.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan het besluit, aan te vullen met informatie over:

- de gemiddelde hoogste en gemiddeld laagste grondwaterstanden;
- de dikte en doorlatendheid van de bovenste bodemlagen tot een paar meter onder maaiveld;
- de aard van de bodemverontreiniging.

Breng met bovenstaande informatie de effecten in beeld op (grond)water en bodem. Ga ook in op de manier waarop (mogelijke) effecten doorwerken op andere milieuthema's, zoals natuur, archeologie en landbouw.

Tijdsduur open ontgraving

In het MER staat dat open ontgraving het uitgangspunt is om de hoogspanningskabels aan te leggen. De Commissie beveelt aan om daarbij in te zetten op een minimale tijdsduur van de open ontgraving in gebieden waar bemaling kritisch is (zoals bij zetting, mobiele verontreiniging en kwaliteit oppervlaktewater).

Mitigerende maatregelen om zetting te voorkomen

In het MER staan meerdere mitigerende maatregelen genoemd om zetting te voorkomen. Zo staat er dat het aanbrengen van een zandlaag onder de bouwwegen (op het maaiveld) als mitigerende maatregel wordt gezien. De Commissie wijst erop dat dit aanbrengen van een zandlaag de belasting juist kan verhogen. Zetting kan bijvoorbeeld wel worden voorkomen door de belasting te spreiden, zoals met rijplaten. In het MER staat ook dat bemaling⁶

⁵ Het versmeren van mobiele bodemverontreiniging is een situatie waarin bodemverontreiniging zich dermate met het grondwater verspreid dat dit (mogelijk) leidt tot risico's voor mens, plant of dier.

⁶ Bemalen is het onttrekken van (grond)water om in een droge omgeving te kunnen ontgraven.

(mogelijk) noodzakelijk is tijdens de aanlegfase en dat dit kan leiden tot zetting van de bodem. Bemaling in de zomer wordt genoemd als mitigerende maatregel (om zetting te voorkomen). De Commissie wijst er ook op dat het bemalen in de zomer het risico verhoogt op zetting en/of veenoxidatie in de omgeving. Dit verhoogt de kans op landbouwschade. De Commissie beveelt aan om in MER fase 2 de mitigerende maatregelen om zetting te voorkomen verder uit te werken. Houd daarbij rekening met bovenstaande aandachtspunten.

Mogelijke omlegging van secundaire waterlopen

In het MER staat dat secundaire waterlopen mogelijk omgelegd moeten worden. De beschrijving van de aanwezige secundaire waterlopen en de beschreven eventuele omlegging daarvan is onduidelijk. Geef in MER fase 2 een duidelijk overzicht van de secundaire waterlopen en beschrijf hoe onmogelijkheden rond omleggen wordt opgelost.

2.4 Natuur

Onderzoeksmethodiek

In het beoordelingskader staat dat het onderzoek voor beschermde natuurgebieden en soorten wordt uitgevoerd op basis van onder andere verspreidingskaarten en dosis-effectrelaties uit literatuur. In het MER is echter beperkt gebruik van gemaakt van deze gegevens en informatie.⁷ In de gevallen waarin dosis-effectrelaties worden opgevoerd ontbreekt een onderbouwing daarvan of een verwijzing naar een bron. Een voorbeeld hiervan is de stelling dat de verstoringsafstand tot beschermde gebieden maximaal 200 meter bedraagt.

De in deel B opgenomen beschrijving van de methode voor het bepalen van de natuureffecten komt niet altijd overeen met de daadwerkelijk gevolgde methode. Dit geldt onder andere voor het stikstofonderzoek en het bepalen van de effecten op soorten en habitattypen.

De referentiesituatie is hiermee op onderdelen te oppervlakkig (zoals voor Natura 2000 en beschermde soorten, zie hieronder) en de onderbouwing van de effectbeoordeling is niet altijd volledig. Hierdoor kunnen het natuurbelang (positieve en negatieve effecten) en de eventuele uitvoerbaarheidsrisico's niet goed meewegen bij het beluit over het voorkeursalternatief. In de volgende alinea's werkt de Commissie deze constatering verder uit.

Het studiegebied

Het MER geeft een te beperkte beschrijving van de actuele waarden in het gebied en de autonome ontwikkeling daarvan. Ook geeft het MER geen inzicht in de landschapsecologische opbouw, werking en kwaliteit van het studiegebied, en de hierin te onderscheiden landschapstypen. Daardoor is niet inzichtelijk gemaakt waar kwetsbare gebieden liggen die gevoelig kunnen zijn voor effecten van de ingrepen. Het MER gaat bijvoorbeeld niet in op de mogelijke ecohydrologische effecten op natuur, door (tijdelijke) veranderingen in grondwaterpeilen.

⁷ Het MER is hierin bovendien niet consistent. In deel A wordt gesteld dat gegevens over beschermde soorten niet kunnen worden meegenomen. In deel B wordt bij de methode aangegeven dat gegevens van de NDFF zijn opgevraagd. Dat dit daadwerkelijk is gebeurd, is in het vervolg van deel B niet herleidbaar.

Gebiedsspecifiek onderscheid tussen alternatieven

De in het MER gebruikte afstandsmaat tot Natura 2000-gebieden voor verstoring geeft onvoldoende inzicht in de daadwerkelijke risico's op nadelige effecten in deze gebieden. Deze effecten zijn sterk afhankelijk van de invloeden van de activiteit en van de gevoeligheid hiervoor van de in de Natura 2000 aanwezige habitats en soorten. Beide aspecten zijn niet in beeld gebracht in het MER.

Voor de beschrijving van de effecten op NNN en houtopstanden is gebruik gemaakt van ruimtelijke gegevens over enerzijds natuurbeheertypen en anderzijds ligging van houtopstanden. Op basis daarvan is voldoende inzicht gekregen in de effecten die de verschillende alternatieven kunnen hebben op deze beschermde natuurwaarden.

Effecten op beschermde en bedreigde soorten zijn te beperkt in beeld gebracht. Met de gebruikte gegevens en kennis en informatie over de ecologische kenmerken van de gebieden op en rond de tracés had een beter onderscheid in effecten kunnen worden gegeven voor de tracé-alternatieven. Dit kan bijvoorbeeld op basis van gebiedskennis en expert judgement van een ecoloog. Omdat dit niet is gedaan, kunnen de risico's voor het optreden van effecten op beschermde soorten en de juridische uitvoerbaarheid op dit punt nu geen rol spelen bij de keuze van de tracé-alternatieven.

Stikstofdepositie

Stikstofdepositie kan een belangrijke factor zijn bij het kiezen van tracéalternatieven, omdat de uitvoerbaarheid in het licht van stikstofdepositie in veel projecten een aandachtspunt is. Het MER geeft geen inzicht in de mogelijke omvang van stikstofeffecten bij de verschillende tracé-alternatieven.⁸ Een berekening op basis van algemene uitgangspunten voor in te zetten materieel en doorlooptijden van de uitvoering had hier inzicht in kunnen geven.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan het besluit, aan te vullen met een gebieds- en effectenanalyse voor beschermde soorten op basis van de beschikbare ecologische gegevens en een meer diepgaande beschrijving van de ecologische waarden en kenmerken van de betrokken gebieden. Gebruik hiervoor in ieder geval habitattypenkaarten, beheertypenkaarten en verspreidingsgegevens van de meest kritische beschermde soorten. Breng hiermee de onderscheidende ecologische kenmerken en waarden van de tracés en hun omgeving in beeld, en beoordeel daarmee welke verschillen in effecten kunnen ontstaan.

Vul het MER daarnaast aan met een indicatief onderzoek naar de mogelijke omvang van stikstofeffecten, en de betekenis daarvan voor de tracékeuze.

Beoordeel in hoeverre aannemelijk is dat de verschillende alternatieven, waaronder in ieder geval het voorkeursalternatief, uitvoerbaar zijn binnen de kaders van de natuurwetgeving.

⁸ Ook hier suggereert de methode in deel B dat stikstofeffecten zijn bepaald met AERIUS, wat in het vervolg van deel B niet meer terugkomt.

2.5 Archeologische waarden

Het MER gaat onvoldoende in op archeologische (verwachtings)waarden.⁹ De gebruikte bronnen zijn veelal beleidskaarten of dubbelbestemmingen. Dit zijn beleidsmatige interpretaties van verwachtingswaarden. Het is onduidelijk in hoeverre gebruik gemaakt is van archeologische verwachtingskaarten: de gebruikte terminologie is niet eenduidig.

Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de Archeologische Monumentenkaart (AMK). De Commissie wijst erop dat de AMK sinds 2014 niet meer wordt bijgehouden door de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. Sindsdien zijn er veranderingen geweest van de beschermde archeologische monumenten. De meest recente gegevens zijn opgenomen in de gemeentelijke verwachtingskaarten. Een bron die in ieder geval ontbreekt is de verwachtingen- en waardenkaart archeologie van de Tweede Wereldoorlog van de provincie Drenthe.¹⁰

De effecten op archeologische (verwachtings)waarden zijn veelal kwantitatief benaderd, waardoor er in deze fase al keuzes over het tracé worden gemaakt die niet vanuit de inhoud zijn te onderbouwen. Er worden weliswaar uitsneden uit de verschillende kaarten getoond en Archis-overzichten van vondstmeldingen en uitgevoerde onderzoek toegevoegd, maar hieraan wordt geen inhoudelijke conclusie verbonden. Ook is er geen aandacht voor de verwachte diepteligging van archeologische resten en de aard van de verwachte complextypen. Beide zijn ontsloten in de gemeentelijke verwachtingskaarten en beide factoren kunnen van invloed zijn op de effecten en de maatregelen die nodig zijn om deze effecten te beperken of te voorkomen. Gelet op de aanlegdiepte van 1,80 meter onder maaiveld in agrarisch gebied en 1,20 meter onder maaiveld in bebouwd gebied, is dit relevante informatie om de effecten op archeologische (verwachtings)waarden te benaderen. Het is niet duidelijk of de beoordeelde effecten op archeologische (verwachtings)waarden kloppen. De werkwijze om een bureauonderzoek, eventueel met booronderzoek, pas aan te leveren bij de bevoegde overheid op het moment dat een kabel niet in een bestaande kabelsleuf geplaatst kan worden, levert een risico op voor de planning en uitvoering van het gehele tracé.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan het besluit, aan te vullen met nieuw bureauonderzoek naar de archeologische (verwachtings)waarden. Gebruik daarbij de meest recente inhoudelijke bronnen en geef een overzicht van deze gebruikte bronnen. Beschrijf wat de effecten zijn op de archeologische (verwachtings)waarden per alternatief. Ga hierbij uit van de inhoud, en niet van de beleidsmatige vertaling daarvan.

2.6 Gezondheid

Voor gezondheid zijn vooral geluid en luchtkwaliteit van belang in de aanlegfase en magneetvelden in de gebruiksfase. In dit plan-MER is een analyse gemaakt voor geluid¹¹ en

⁹ In tabel 4.1 van MER deel A staat op pagina 56 dat gemeentelijke beleidskaarten archeologie worden gebruikt om de effecten op archeologische (verwachtings)waarden in beeld te brengen. In bijlage B Notitie Tracéontwikkeling staat in tabel 3.1 dat alleen de Archeologische Monumentenkaart (AMK) is gebruikt.

¹⁰ Zie de [website van de provincie Drenthe](#).

¹¹ Voor geluid is gekeken naar het aantal gevoelige gebouwen binnen 200 meter van de tracés. In het project-MER wordt een berekening gedaan met een GIS-kaart met geluidscontouren in klassen van 5 dB.

magneetvelden¹². Luchtkwaliteit is niet onderzocht omdat de effecten op luchtkwaliteit afhankelijk zijn van de aanlegtechnieken en het daarbij in te zetten materieel. In het beoordelingskader (pagina 57, deel A) staat overigens wel aangegeven dat wordt gekeken naar het aantal gevoelige bestemmingen¹³ binnen richtafstand(en).

In het beoordelingskader is ook het aspect gezondheid opgenomen. In deze fase is dat niet meer dan geluid en magneetvelden onder elkaar gezet. Het voegt daarmee weinig toe en kan in het project-MER achterwege worden gelaten als dat op dezelfde manier wordt gedaan. Voor de project-MER is het voornemen om voor gezondheid het Milieugezondheidsrisico (MGR) te berekenen. Ook dat voegt weinig toe. Het MGR berekent de jaargemiddelde ziektelast van luchtverontreiniging en slaapverstoring door geluid en zet dat met kleur op een kaart. Magneetvelden en geluidhinder zitten daar niet in als belangrijke criteria.

De Commissie beveelt aan om in MER fase 2 de effecten van geluid, luchtkwaliteit en magneetvelden uit te werken zoals aangegeven. Hanteer voor geluid een toetsingskader, bijvoorbeeld de dagwaarden uit het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) voor verschillende blootstellingsduren.¹⁴ Het aspect gezondheid hoeft niet apart beschreven te worden als dat niet meer is dan de optelsom van de drie gezondheidseffecten. Het berekenen van het MGR kan achterwege worden gelaten.

¹² Voor magneetvelden is per tracéalternatief vastgesteld hoeveel woningen er binnen de 50 meter brede strook van het tracéalternatief liggen. Voor de meeste deelprojecten biedt deze strook voldoende schuifruimte om nabijgelegen woningen buiten de magneetveldzone van 0,4 microtesla te houden. Alleen in deelproject 1 Hoogeveen Riegmeer – Wijster Scheidingsweg liggen er in tracéalternatief C twee woningen in de strook van 50 meter. Die kunnen via een gestuurde boring buiten de magneetveldzone worden gehouden.

¹³ Gevoelige bestemmingen zijn bestemmingen waar mensen langdurig kunnen verblijven, zoals woningen, scholen, kinderdagverblijven, verpleeghuizen en instellingen voor mensen met een beperking. Langdurig verblijf betekent hierbij een dagelijks verblijf gedurende minimaal een jaar met een verblijftijd van minimaal 14–18 uur per dag.

¹⁴ TenneT heeft dit toetsingskader bijvoorbeeld ook gehanteerd bij andere hoogspanningsprojecten (zoals Net op zee Nederwiek 3). Voor meer informatie over het Bbl, zie [website van de Rijksoverheid](#).

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. Reinoud Kleijberg

dr. Patrick Patiwaal (secretaris)

dr. Sigrid van Roode

ir. Kees Slingerland (voorzitter)

ir. Bert Sman

dr. Fred Woudenberg

Besluit(en) waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Voorkeursbeslissing met uiteindelijk een projectbesluit.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om het project J8 "hoogspanningsverbinding", J10 "industrieterrein" en K1 "werkzaamheden voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater". Daarom wordt een plan-MER opgesteld voor de voorkeursbeslissing en daarna een project-MER voor het projectbesluit.

Bevoegd gezag besluit(en)

Gedeputeerde Staten van Drenthe.

Initiatiefnemer besluit(en)

TenneT.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3753](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiemer.nl
w commissiemer.nl

